

Alberto Millán Martín

Ja fa uns devuit anys que s'estrenà *Blade Runner*, de Ridley Scott. En poc temps es va convertir en una pel·lícula de culte i, assolida la seva majoria d'edat, el seu missatge encara no ens ha abandonat.

I si no ho ha fet és perquè es tracta d'un film que respon perfectament a les característiques de la modernitat. Aquesta implica una reinterpretació de tota la cultura clàssica i ha marcat l'evolució de la cultura de l'Edat Contemporània.

Si en feim un estudi acurat, podem comprovar que, com a reinterpretació dels clàssics, *Blade Runner* és una versió actual i moderna del mite de Prometeu, tità que va robar el foc sagrat dels déus i va aportar als humans

els coneixements necessaris per a l'aparició de la cultura, del qual també se'n diu que va ser el primer home. Ara bé, el mite de Prometeu pot considerar-se des de dos punts de vista relacionats però distints. D'una banda, simbolitza el triomf de la raó i l'ànsia humana per conèixer, i d'altra, la rebel·lió de l'ésser humà contra els déus, fruit d'aquest afany de coneixement. A *Blade Runner*, els replicants (andrides creats per l'home de forma artificial), perduts en un món que no comprenen, desenvolupen el mite de Prometeu esforçant-se per cercar les seves pròpies respostes i fent un pas clau dins la seva existència: el del conformisme davant un món ja explicat a la inquietud davant una realitat inexplicable. Incapços de trobar respostes als seus dubtes existencials, els replicants es rebel·len contra el seu creador: no robant el foc sagrat dels déus sinó assassinant

el científic faedor. Mitjançant aquesta ruptura amb el seu entorn, els replicants demostren haver assolit un grau superior de la seva existència: l'*autoconsciència* o consciència de si mateixos en tant en tant éssers vius posseïdors de la seva pròpia realitat.

Aquesta realitat de la qual els replicants comencen a ser conscients la podem dividir en dos parts evidents: el seu passat i el seu futur. El passat dels replicants els ha estat imposat artificialment, de tal manera que els seus records són en realitat memòria d'una vida que mai no va existir. Memòria i realitat són dos conceptes diferents, la qual cosa ens planteja una pregunta: qui ens assegura que els nostres records, la nostra vida, són reals i no han estat falsejats? Dins el seu cor, el model perfeccionat de replicant, Rachel, està convençuda que els seus records formen part de la seva vida. A nosaltres ens passa el mateix: en un temps llunyà vàrem viure sensacions i fets que ens varen poder semblar molt reals, però que ara no són res més que records.

Quant al futur, a *Blade Runner* es qüestiona on aniran a parar aquests records quan ens morirem. Si és cert, com es diu, que "tots aquests moments es perdran en el temps com llàgrimes en la pluja", potser això impliqui també la pèrdua de la nostra ànima, de la nostra vida, que no és sinó record del nostre passat. No obstant això, no crec que l'home sigui un element de la creació tan miserable com perquè tots els pensaments, sensacions i recods que ha acumulat al llarg de la seva vida estiguin condemnats a desaparèixer. La frustració que senten els replicants en considerar aquesta possibilitat i en descobrir que la seva vida no arribarà més enllà del que el seu creador -l'ésser humà- els ha permès és exactament la mateixa que sentim nosaltres en assabentar-nos que tant se'n fa que plorem, riguem o desesperem: el món continuarà igual i els planetes mai no deixaran de girar per nosaltres.

Aquestes similituds i d'altres estableixen una humanització dels replicants que ve determinada per una comparació recurrent als mons del cinema i de la literatura: la relació anàloga que hi

ha entre els replicants i l'ésser humà i la que hi ha entre l'ésser humà i Déu. Podríem anomenar-ho "mite del Creador i les criatures", i esquematitzar-ho així: Déu-home-criatura, considerant que l'home és, doncs, creat i creador. La visió que els replicants tenen del ser humà és potser la mateixa que el ser humà té de Déu.

D'una banda, els replicants arriben a desenvolupar la capacitat de formular-se les seves pròpies preguntes i, davant la impossibilitat de contestar-les del seu creador, se senten frustrats i el maten. Per l'home, d'altra banda, també arriba un moment en què és capaç de qüestionar-se el món que l'envolta, i aleshores pot decidir entre arrapar-se a l'existència d'un ser superior o seguir pels camins de la ciència, sobrevivint al seu creador i esdevenint amo de la seva pròpia realitat. Si s'aferra a l'existència de Déu, pot perdre l'interès per desentrellar els misteris del món i de la vida i acceptar aquestes dues realitats de manera quasi dogmàtica, dubtant sempre si Déu tindrà realment totes les respostes o si, en cas de tenir-les, no ens les vol donar. Si decideix seguir pels camins de la ciència, pot caure en la temptació de voler esdevenir Déu, atansant-se a un científisme perillós i, com deia Heidegger, fent servir el coneixement científic per manipular i dominar.

Davant aquesta alternativa, a *Blade Runner* l'ésser humà es decanta per la segona opció. Els replicants, de la seva banda, sofreixen dins el seu interior l'etern enfrontament entre el mite i el *logos*; primer recorren al ser superior, però, en no quedar satisfets, decideixen perllongar la seva existència i sobreviure al seu creador, és a dir, cercar respostes pel seu compte i esdevenir independents.

En això consisteix l'arrogància de l'home, en aquesta gosadia de voler jugar a ésser Déu, arribar al coneixement absolut, descobrir el secret de la vida i de la mort i dominar la vida i la natura en virtut del seu propi benefici. Però tota *h_bris* té la seva *nêmesis*, i així com l'home ha castigat els replicants fabricant-los amb una data de terminació, potser també Déu ha castigat els homes creant-los amb una altra data d'acabament: la mort ineluctable i inexorable, expiració de la nostra vida, essència i, tal volta, records. ■